

Érsok Nikoletta Ágnes

HELYESÍRÁS A SZÁMÍTÓGÉP ELŐTT

Tanítványaink egyre több időt töltenek a számítógép előtt. Úgy vélem, ezt mindenképpen ki kell használnunk, hogy motiváltabbá tegyük diákjainkat, és az egyes tantárgyakhoz kapcsolódó ismereteiket összekapcsoljuk.

A szövegszerkesztő használatával – a szakmai tárgyakat tanító kollégákkal együttműködve – a magyar nyelvi órákon is kell foglalkoznunk. Vannak olyan tanulók, akik szívesen készítik el beadandó dolgozataikat, házi feladataikat szövegszerkesztővel. Véleményem szerint az így készült dolgozatokat el kell fogadnunk, ám a kézírást sem szabad teljes mértékben mellőznünk. Fel kell hívni a diákjaink figyelmét arra, mely esetekben és milyen formai követelményeknek megfelelő géppel írt dolgozatok adhatók be.

A szövegszerkesztő helyesírás-ellenőrzőjét természetesen ilyenkor használhatják a gyerekek. Mivel leendő munkahelyükön a kézírással szemben a szövegszerkesztővel készült írások szerepe nő, fontosnak tartom, hogy a magyar nyelvi órákon a diákok megismerkedjenek a helyesírás-ellenőrzővel, annak előnyeivel és korlátaival. Sőt a középiskolában ennek ismeretében célszerű nagyobb hangsúlyt fektetni bizonyos helyesírási szabályok ismeretére, elsajátíttatására.

A helyesírás-ellenőrző használatának vizsgálatára a számítógépterem a legideálisabb hely. Sajnos sok iskolában nem könnyű megoldani azt, hogy egy 30–40 fős osztály magyaróráját a gépteremben tartsuk meg. Talán egyszerűbb megoldás, ha egyeztetünk a számítástechnikát tanító kollégákkal, és a magyartanár (a számítástechnikát oktató tanárral együtt) a számítástechnika óra keretén belül tart órát a helyesírás-ellenőrző használatához kapcsolódóan. A szaktárgyat oktató kollégákkal mindenképpen szükséges egyeztetnünk, hiszen amíg a diákok nem ismerkedtek meg a szövegszerkesztővel, addig nem érdemes ilyen jellegű órát tartanunk. Tehát a tantárgyi koncentrációt megvalósítva a szövegszerkesztési és a helyesírási ismeretek elsajátítása után javaslom a géptermi foglalkozást. Ha valamilyen okból kifolyólag az iskolán belül nem kivitelezhető a géptermi óra, a diákok házi feladatként is megoldhatják az alábbi feladatokat. Nagyon fontos, hogy a tanóra előtt győződjünk meg arról, hogy a számítógépeken a helyesírás-ellenőrző beállításai azonosak legyenek. Az idővel való takarékoság érdekében célszerű a tanóra előtt a szöveget az iskolai hálózaton vagy a gépeken elhelyezni.

A helyesírás-ellenőrzővel a következőképpen szoktam megismertetni tanítványaimat:

A géptermi óra elején vagy az azt megelőző óra végén megbeszéljük, milyen elvárásaink vannak a helyesírás-ellenőrzővel kapcsolatban, majd a feladatok megoldása után visszatérünk a kérdésre, és megfogalmazzuk, mi az, amiben valóban számíthatunk a gépre.

A géptermi óra során kapnak a diákok egy szöveget, melyben számos helyesírási hibát találnak. A feladatuk az, hogy ezeket a hibákat a helyesírás-ellenőrző segítségével keressék meg, s foglalják össze egy táblázatban. A táblázatban fel kell tüntetniük a hibát, a gép által felajánlott javítási lehetőségeket és azt, hogy elfogadható-e a gép javaslata. Ha nem fogadják el a gép javaslatát, természetesen fel kell tüntetniük saját javításukat. (Az első feladat során tehát csupán a gép által jelzett hibák javítandók!)

Ezt követően újra elolvassák a szöveget, s a számítógép által nem jelzett hibákat és azok javítását tüntetik fel egy újabb táblázatban, vagy sorolják föl a füzetükben. Azokat a hibákat, melyeket a gép nem jelez, célszerű a szövegben kiemelteni a diákokkal, hogy a munka végeztével jobban szembetűnjön, mennyi hibát kellett a gép segítségével javítaniuk. (A szöveget nyomtatásban is megkapják, a táblázatot pedig csak nyomtatva, ezekkel ugyanis a következő órán még dolgozhatunk.) A szöveg javítása után a diákok csoportosítják azokat a hibákat, melyeket a gép segítségével sem lehet kijavítani.

Attól függően, hogy mennyi a rendelkezésünkre álló idő, a feladatok megoldását az egyes javítási fázisokat követően vagy az óra végén, esetleg a következő tanórán beszéljük meg. (A lehetőségektől függően az egyes lépéseket és/vagy a megoldásokat kivetíthetjük.) Fontosnak tartom, hogy valamennyi hiba javításáról essen szó, mert tapasztalatom szerint nehézséget okoz az olyan hibák kiszűrése, melyekhez a szöveget jobban meg kell érteni (pl.: írásjelhasználat, toldalékhiány).

Végezetül a tapasztalatok összegzése következik. Tekintve, hogy a helyesírás-ellenőrző működése a szótárzás elvén alapul, a gép a vizsgálat során a szóhatáron nem lép túl, ezért általában az olyan szavak írása

esetén hagyatkozhatunk rá, melyeknél a szótárban lévő szóval való egyezés elegendő (pl.: magánhangzók időtartama, ly/j). A legtöbb szöveg esetében azonban a mechanikus javítás kevésnek bizonyul. A táblázatban is látható, hogy az írásjelezés, az egybe- és különírás és a kezdőbetűk írása során nem hagyatkozhatunk teljes mértékben a gépre. Nem tud a gép segítséget nyújtani akkor sem, ha a kívánt szó helyett véletlenül egy egyébként létező szót írunk le helyesen. Problémáink lehetnek továbbá az elválasztással, valamint az idegen szavak írásával. Ezek ismeretében célszerű felhívni a figyelmet arra, hogy a meglévő szótár bővítése és az automatikus javítási beállítások nagymértékben befolyásol(hat)ják a helyesírás-ellenőrző megbízhatóságát.

Összegezve tehát elmondható, hogy sok esetben támaszkodhatunk a helyesírás-ellenőrzőre, ám mivel a számítógép nem érti a szöveget, a gép előtt ülők nyelvi kompetenciája nélkülözhetetlen a nyelvileg hibátlan szöveg megalkotásához.

A hibás szöveg a gép által jelzett hibákkal:

Magyar Mr. Bean-rajzfilm az RTL-en

Április 6.-án este az RTL Klub fő műsorában indul a Mr. Bean rajzfilm sorozat, amely első, angliai bemutatóján közel 4 milliós nézettséget értel és ugyanúgy világsikere tart számot, mint Mr. Bean, azaz Rowan Atkinson élő filmjei A 26 epizódból álló, összesen 52 külön történet feldolgozó rajzfilmsorozat Európa egyik legnagyobb animációs produkciója amely két éve készül Magyarországon, a nemzetközi hírvarga stúdióban.

A "születése szerint" így magyar illetőségű rajzolt Mr. Bean gyártása a Tiger Aspect Production megbízásából került Magyarországra: a sorozat gyártására kiírt nemzetközi versenytárgyalást a Varga Holdings Rt. nyerte. Ez az első eset, hogy egy ilyen volumenű, világhírvarga produkció Magyar stúdióban készül Több mint 420 művész dolgozik a rajzfilmsorozaton Alexei Alexejev sorozatrendező és további hat epizódrendező irányításával. A sorozaton dolgozik még Claudia Lloyd, a Tiger Aspect sorozat producere, valamint a Richard Purdum Productions figuratervezőcsapata is.

„A tévésorozat és a Mr. Bean, a Katasztrófafilm virágsikert ért el Mr. Bean tagadhatatlan vonzereje miatt. Ez rajzfilmre átvinni egy természetes lépésnek, az evolúció következő fokának tűnt egy ilyen erős karakter esetében” - mondta Claudia Lloyd, a sorozat producere. „Az animáció egy sor új ötlet megvalósítására adott lehetőséget, miközben a karakter teljesen megegyezik az elő sorozat figurájával.”

Rowan Atkinson, a világ hírv brit komikus, a Bean karakter "feltalálója" - és a filmsorozat producere - szinte ugyanolyan intenzíven vesz részt a rajzfilm készítésében, mint a főszereplésével készült élő Mr. Bean filmekben.

Az elmúlt több mint 2 év során a rajzolt Mr. Bean figura minden egyes gesztusát, arckifejezését kamerák előtt "előjátszotta" a Varga Stúdió animátorai, művészei számára, így különleges és utánozhatatlan karaktere ugyanúgy "átjön", mint élő szerepeiben.

(Az Index 2002. április 5-kei írása alapján)

Javaslat a jelzett hibák csoportosításához:

A JELZETT HIBÁK FŐBB TÍPUSAI

JELZETT HIBA	JAVÍTÁSI JAVASLAT	ELFOGADHATÓ?	HA NEM, MIÉRT?	JAVÍTÁS
Bean-rajzfilm	Bea-rajzfilm Beán-rajzfilm	X	Nem hibás. Nem magyar szó.	
első	első	√		első
miliós	millió	√		millió
értel	étel/érte/érttel/ értél/éttel	X	A gép egy szóalak elírásaként értelmezi.	ért el,
produkciója amely	produkciója, amely	√		produkciója, amely
Rt. nyerte	Rt. Nyerte	X	A pont nem a mondat végét jelöli.	
Tiger Aspect Production	—	√		
figuratervezőcsapata	—	X		figuratervező- csapata

A szöveg a jelzett hibák javítását követően (kiemelve a nem jelzett hibák):

Magyar Mr. Bean-rajzfilm az RTL-en

Április 6.-án este az RTL Klub fő műsorában indul a Mr. Bean rajzfilm sorozat, amely első, angliai bemutatóján közel 4 milliós nézettséget ért el és ugyanúgy világsikere tart számot, mint Mr. Bean, azaz Rowan Atkinson élő filmje. A 26 epizódból álló, összesen 52 külön történet feldolgozó rajzfilmsorozat Európa egyik legnagyobb animációs produkciója, amely két éve készül Magyarországon, a nemzetközi hírű Varga Stúdióban.

A születése szerint" így magyar illetőségű rajzolt Mr. Bean gyártása a Tiger Aspect Production megbízásából került Magyarországra: a sorozat gyártására kiírt nemzetközi versenytárgyalást a Varga Holdings Rt. nyerte. Ez az első esett, hogy egy ilyen volumenű, világhírű produkció Magyar stúdióban készül. Több, mint 420 művész dolgozik a rajzfilmsorozaton Alexej Alexejev sorozatrendező és további hat epizódrendező irányításával. A sorozaton dolgozik még Claudia Lloyd, a Tiger Aspect sorozat producere, valamint a Richard Purdum Productions figuratervező csapata is.

„A tévésorozat és a Mr. Bean, a Katasztrófafilm virágsikert ért el Mr. Bean tagadhatatlan vonzereje miatt. Ez rajzfilmre átvinni egy természetes lépésnek, az evolúció következő fokának tűnt egy ilyen erős karakter esetében” – mondta Claudia Lloyd, a sorozat producere. „Az animáció egy sör új ötlet megvalósítására adott lehetőséget, miközben a karakter teljesen megegyezik az élő sorozat figurájával.”

Rowan Atkinson, a világhírű brit komikus, a Bean karakter feltalálója – és a filmsorozat producere – szinte ugyanolyan intenzíven vesz részt a rajzfilm készítésében, mint a főszereplésével készült élő Mr. Bean filmekben.

Az elmúlt több mint 2 év során a rajzolt Mr. Bean figura minden egyes gesztusát, arckifejezését kamerák előtt előjátszotta" a Varga Stúdió animátorai, művészei számára, így különleges és utánozhatatlan karaktere ugyanúgy "átjön", mint élő szerepeiben.

(Az Index 2002. Április 5-ei írása alapján)

Javaslat a nem észlelt hibák csoportosításához:

A NEM ÉSZLELT HIBÁK CSOPORTOSÍTÁSA

NEM ÉSZLELT HIBA	JAVÍTÁS	HIBA TÍPUSA	OKOK
6.-án	6-án	írásjelhasználat	jelentés
ért el és	ért el, és		
készül Több	készül. Több		
fő műsora	főműsora	egybeírás-különírás	szótározás elve
rajzfilm sorozat	rajzfilmsorozat		
Bean film	Bean-film		
Bean figura	Bean-figura	kezdőbetű	A szó köznévfő és tulajdonnévfő is lehet(ne). automatikus javítási beállítás
varga stúdió	Varga Stúdió		
produkció Magyar	produkció magyar		
2002. Április	2002. április	„értelmes hiba”	Az eredeti szó is értelmes, tartalmazza a szótár, de nem illik a kontextusba.
világsikere	világsikerre		
történet	történetet		
kiírt	kiírt		
ez	ezt		
sör	sor		
elő	élő	nem létezik ilyen szó	alaktani felépítés
nézettség	nézettség		